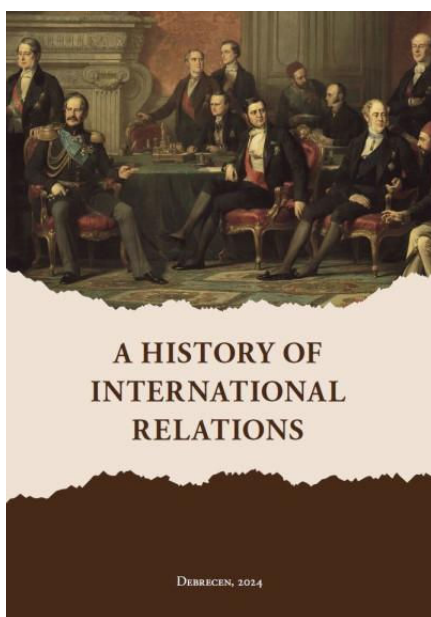

<https://doi.org/10.59424/debreceeniszemle/2025/33/4/508-510>

A nemzetközi kapcsolatok története új megközelítésekkel

A History of International Relations. Edited: Katalin Schrek. Contributed: Attila Bárány, Róbert Barta, Attila Györkös, László Pósán, Katalin Schrek, Levente Takács. Associate editor: Melinda Jakab, Ádám Novák. Translated: Máté Barta.

Debrecen: University of Debrecen Doctoral School of History and Ethnography, 2024.

Az államközi- és diplomáciai kapcsolatok végigkísérték a történelmet az ókortól napjainkig, hiszen az évszázadok során létrejövő államok és birodalmak egy-egy térségen belül elkerülhetetlenül és szükségszerűen kapcsolatba kerültek egymással. A kapcsolatfelvételek mögött eltérő okok lehettek: gazdasági előnyök, katonai szövetségek, dinasztikus együttműködések, véd- és dacsövetségek stb. Emiatt a történelemtanítás és -kutatás egyik legfontosabb részeként tekinthetünk rájuk.

A különféle bonyolult nemzetközi folyamatok megértéséhez elengedhetetlen a nemzetközi kapcsolatok kutatása. Ismeretük fontos a gazdasági folyamatok, a nemzetközi joggal kapcsolatos ügyek és a politikai konfliktusok, együttműködések értelmezéséhez is.

A témában már korábban is megjelentek magyar nyelven összefoglaló művek (pl. Fischer Ferenc, Harald Kleinschmidt, Henry Kissinger, Majoros István, Ormos Mária írásai), 2024-ben pedig a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karának Történelmi Intézete is kiadott egy összefoglaló munkát a nemzetközi kapcsolatok történetéről, amely a 2020-ban megjelent magyar nyelvű kötet (egyetemi tankönyv) bővített és kiegészített, angol nyelvű kiadása. A műben Történelmi Intézet oktatói és kutatói (Bárány Attila, Barta Róbert, Györkös Attila, Pósán László, Schrek Katalin, Takács Levente) készítették el a kutatási témájukhoz kapcsolódó korszakok nemzetközi kapcsolatainak történetét. Az előszóban Barta Róbert a DE Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola nemzetközi kapcsolatok története alprogramjának vezetőjeként és a

jegyzet modernkori részének szerzőjeként hangsúlyozza, hogy a kötet célja az is, hogy megalapozza a tervbe vett angol nyelvű történelem szakos diszciplináris és nemzetközi tanulmányok képzés törzsanyagát. A kötet szerkesztője Schrek Katalin, aki a 19. századi nemzetközi kapcsolatok történetét általánosan bemutató, megalapozó fejezet elkészítése mellett összeállította a válogatott bibliográfiát is. A könyv egyik nagy előnye, hogy nem pusztán nemzetközi kapcsolatokkal foglalkozó történetesek dolgoztak rajta, hanem olyan kutatók is, akik saját kutatási témájukkal is hozzá tudtak járulni a megjelenéshez (pl. Szilágyi Zsolt a történeti földrajzzal). A bevezető fejezet alapján tisztán látjuk, hogy mit jelentenek, valamint mikortól beszélhetünk nemzetközi kapcsolatokról. Ezáltal érthetőbbé válnak az olvasó számára a későbbi fontos információk. A fejezet végén egy rövid összefoglalót is találhatunk a nemzetközi kapcsolatok különféle szintjeiről. Említésre méltó, hogy a fejezetek során a legfontosabb fogalmakat, helyszíneket, személyeket, adatokat, műveket, eseményeket kiemelték a szövegben, s mindez segíthet az olvasónak abban, hogy a fontosabb információkat megjegyezzék. A vizuális források tekintetében megemlítendő, hogy nem pusztán az adott korszakokból származó képzőművészeti alkotások, fényképek szerepelnek a kötetben, hanem krónikarészletek is vagy a jelenleg is megtekinthető helyszínekről készült képek (pl. a Zeyrek Camii-ban található

monostor, vagy a Corte del Million Velencében), az amerikai légi felderítőktől származó archív kép, továbbá politikai karikatúrák a 19. századból. A kötet végén a fejezetek forrásai és szakirodalma, a vizuális források fellelhetőségei, valamint a témákhoz kötődő térképek külön részekre bontva szerepelnek, ezáltal is áttekinthetőbbé téve a törzsszöveg narratíváját.

A mű címe talán kissé megtévesztő lehet, hiszen sok esetben nem csupán a nemzetközi és az államközi kapcsolatokról esik szó a könyvben, hanem a szerzők kitérnek a gazdaságra, egy-egy állam belpolitikájára, katonai ügyekre, ideológiákra, szokásokra, hagyományokra stb. Így összességében a diplomácia és a nemzetközi kapcsolatok története csak egy részét fedi le a munkának. Ez nem feltétlenül hátrány, de a címben vagy egy-egy alcímben meg lehetett volna említeni, hogy a kötet egyéb területekkel is foglalkozik, mert az olvasó így azt hiheti, hogy ez a kiadvány csak a nemzetközi- és államközi kapcsolatok, külpolitikai és geopolitikai témák rendszerét és történetét öleli fel. Természetesen a tágabb kitekintés és a komplex megközelítés bizonyos szempontból szükséges, mert ahogyan a könyv elején is olvasható, a 17. század közepéig klasszikus és modern értelmezésben/értelemben vett hivatalos diplomáciáról, valamint államok közötti kapcsolatokról aligha beszélhetünk. Részben érthető, mégis hiányérzetet kelthet, hogy a műben Magyarország diplomáciatörténetéről nem, vagy

csak említés szintjén esik szó (pl. Magyarország és Velence kapcsolatáról). Hazánk, ha nem is mindig, de időnként fontos szerepet játszott az európai történelemben (pl. a két világháború közötti diplomáciatörténetben), emiatt talán bővebben ki lehetett volna térni a 19-20. századi magyar diplomáciára. Vélhetően mindezt a kötet terjedelmi korlátai is befolyásolták, de talán érzékelve népszerűségét, a szerzők a további kiadásokban megfontolják a magyar vonatkozások hangsúlyosabb beemelését.

Összességében megállapítható, hogy *A History of International Relations* modern szemléletű, jól használható összefoglaló az egyetemes történelem nemzetközi kapcsolatainak történetéről. Az ókortól a 21. század elejéig összefoglalja a fontosabb tudnivalókat a nemzetközi kapcsolatokról, diplomáciáról, dinasztikus politikáról, geopolitikáról, gazdasági kapcsolatokról, a diplomácia történelmi tradícióiról. A mű hasznos segítséget nyújthat a történelem sza-

kos (BA, MA, OMA) és a nemzetközi tanulmányok szakos (BA, MA) hallgatóknak ahhoz, hogy áttekintve megismerjék a nemzetközi kapcsolatok történetének legfontosabb aspektusait. Emellett hasznos segítség lehet a középiskolákban tanító kollégáknak, valamint azoknak az olvasóknak is, akik érdeklődnek a nemzetközi kapcsolatok és a diplomácia sokszor bonyolult és sokrétű világa iránt. A kötet angol szövege jól olvasható, értelmezhető és e-book formájában szabadon hozzáférhető. (<https://tortenelem.unideb.hu/sites/default/files/inline-files/International-Relations-EBOOK.pdf>)

Lengyel Ádám

PhD-hallgató

DE Történelmi és Néprajzi
Doktori Iskola